

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Метелюк Анни Сергіївни на тему «Соціальна
профілактика ВІЛ засобами замісної підтримувальної терапії»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 23 Соціальна робота
за спеціальністю 231 Соціальна робота**

Актуальність теми дослідження. Згідно з річним звітом ЮНЕЙДС (спеціальна програма ООН для протидії ВІЛ/СНІД) у 2021 році в усьому світі люди, які вживають ін'єкційні наркотики (ЛВІН), мали у 28 разів більше шансів жити з вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), ніж загальне населення. Хоча протягом багатьох років у різних частинах світу спостерігається різке зниження рівня захворюваності на ВІЛ серед ЛВІН, показники ВІЛ серед ЛВІН у країнах Східної Європи продовжують зростати. Розпад Радянського Союзу призвів до сплеску вживання психоактивних речовин (ПАР) на основі опіоїдів на початку 1990-х років у межах колишніх держав-учасниць. Наразі Україна переживає одну з найважчих епідемій ВІЛ у Східній Європі. За останніми даними Національної служби здоров'я України (НСЗУ), кількість ЛВІН в Україні становить 40 000 (2019). Утім, за підрахунками Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), у 2019 році в Україні було понад 346 000 ЛВІН, що становить 0,8 % дорослого населення України. Останнє національне інтегроване біологічне поведінкове опитування серед ключових груп населення, проведене у 2018 році, зафіксувало поширеність ВІЛ серед ЛВІН до 21,0 %, що становить понад 60 % усіх випадків ВІЛ в країні.

Станом на січень 2023 року, в Україні офіційно зареєстровано 136 965 людей, які живуть з ВІЛ (ЛЖВ). Попри те, що вживання ін'єкційних наркотиків є одним із ключових чинників передачі ВІЛ, за даними Центру громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України (МОЗ), наразі в Україні лікування ВІЛ отримують лише 8 424 ВІЛ-позитивні ЛВІН, що становить 2,4 % від передбачуваної кількості ЛВІН, які потребують ВІЛ-лікування (Центр громадського здоров'я МОЗ України, 2023а).

Замісна підтримувальна терапія (ЗПТ) агоністами опіоїдів, яка є ефективним заснованим на доказах втручанням для профілактики ВІЛ серед ЛВІН, була запроваджена в Україні у 2004 році. ЗПТ доступна в усіх областях України. Станом на 01.09.2020 р., на ЗПТ перебувають 13 855 пацієнтів, які отримують лікування в 214 медичних закладах, що становить 5,1 % від оціненої кількості ЛВІН в країні.

Міжнародний досвід демонструє, що надання медичної допомоги ЛВІН не є ефективним без соціального супроводу кожного пацієнта ЗПТ. На сьогодні пакет соціального супроводу пацієнта ЗПТ складається із: його залучення та прийому в програму; оцінювання ситуації та потреб; розроблення індивідуального плану соціального супроводу; процесу реалізації плану соціального супроводу; координації надання послуг та контролю якості; виходу пацієнта із програми ЗПТ.

Отже, соціальний супровід пацієнтів, які отримують ЗПТ, спрямований на: зменшення частоти або повну відмову від вживання «вуличних» наркотиків; розв'язання проблем, які виникли внаслідок зловживання наркотичними речовинами (юридичні, соціальні, сімейні та інші); зменшення рівня ризикованої поведінки, зокрема, ризику інфікування ВІЛ, вірусними гепатитами та іншими інфекціями, які передаються через кров та статевим шляхом; зменшення вірогідності повернення до зловживання нелегальними наркотиками в майбутньому (тобто рецидиву); зниження кримінальної активності; стабілізацію емоційного та психологічного стану пацієнта; формування прихильності до лікування у зв'язку із соматичними захворюваннями. Водночас соціальний супровід повинен мати такий підхід до надання послуг, за якого дотримуються права пацієнта на особисте життя та конфіденційність, уважне, неупереджене ставлення та повагу, самовизначення і самостійність у виборі та отримання медико-соціальних послуг високої якості.

Соціальна робота з ЛВІН, які є пацієнтами програми ЗПТ, регламентується такими нормативно-правовими документами: Законами України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» (2010), «Про захист населення від інфекційних хвороб» (2012); Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я» (2013); розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2019–2023 роки» (2018); Етичним кодексом спеціалістів із соціальної роботи України (наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (2005)); наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства праці та соціальної політики України, МОЗ «Про затвердження стандартів надання соціальних послуг групам ризику» (2010); наказами МОЗ, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Державної служби України з контролю за наркотиками: «Про затвердження Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я, органів внутрішніх справ, слідчих ізоляторів і виправних центрів щодо забезпечення безперервності лікування препаратами замісної підтримувальної терапії» (2012), «Про затвердження Порядку проведення замісної підтримувальної терапії хворих з опіоїдною залежністю» (2016); наказами МОЗ: «Про затвердження Правил виписування рецептів та вимог-замовлень на лікарські засоби і виробу медичного призначення, Порядку відпуску лікарських засобів і виробів медичного призначення з аптек та їхніх структурних підрозділів, Інструкції про порядок зберігання, обліку та знищення рецептурних бланків та вимог-замовлень» (2005), «Про затвердження стандарту лікування ВІЛ-позитивних людей, які є споживачами ін'єкційних наркотиків» (2008), «Про затвердження методичних рекомендацій «Замісна підтримувальна терапія в лікуванні із

синдромом залежності від опіоїдів» (2008), «Про затвердження Порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у закладах охорони здоров'я України» (2010) та ін.

Програми профілактики ВІЛ засобами ЗПТ, що впроваджуються в Україні, повністю відповідають вимогам нормативних документів і зазначеним міжнародним стандартам. Утім, попри здійснювані заходи соціального супроводу, частина ЛВІН, які отримують ЗПТ, не завершують своєї участі в програмі. Усе це актуалізує необхідність аналізу соціальної профілактики ВІЛ засобами ЗПТ серед ЛВІН та розкриття умов її ефективності.

Соціальна підтримка була предметом дослідження численних українських та закордонних учених: Т. Алексеенко, О. Берданової, О. Давидюк, К. Дубич, І. Зверевої, Л. Ільчук, А. Капської, О. Карпенко, М. Кравченко, Е. Лібанової, Т. Лях, Р. Мертона, Л. Міщик, В. Скуратівського, Н. Смелзера, С. Толстоухової, Н. Чернухи, Т. Чечко та ін., а соціальна профілактика – Т. Журавель, О. Безпалько, І. Зверевої, Т. Веретенко, В. Лютого, Т. Лях, Т. Спіріної та ін. Питання організації соціальної роботи серед ЛВІН вивчали С. Дворяк, К. Думчев, Т. Семигіна, В. Полтавець та ін. Надання соціальних послуг для ЛВІН, які є пацієнтами ЗПТ, досліджували Фр. Алтіс, Д. Брюс, С. Дворяк, С. Філіппович, О. Зеленев, А. Мажная та ін.

Вивчення наукових джерел, нормативно-правових актів, стану надання соціальних послуг ЛВІН, які є пацієнтами ЗПТ, дало змогу виявити низку суперечностей, які перешкоджають розвитку програм ЗПТ та їхньому ефективному застосуванню в межах профілактики ВІЛ в Україні між:

- змістом програм ЗПТ та поширеними стереотипами й упередженим ставленням до неї ЛВІН;

- змістом і методами соціального супроводу учасників програм ЗПТ та недостатньою дослідженістю чинників, що обумовлюють їхню участь у програмі та схильність дотримуватись її правил;

- загальною доведеною ефективністю програм ЗПТ та недостатньою вивченістю умов їхньої ефективності в Україні.

Розв'язання названих суперечностей дасть змогу подолати бар'єри, що заважають застосуванню програм ЗПТ з метою ефективної соціальної профілактики розповсюдження ВІЛ серед ЛВІН, які наразі залишаються головними провідниками епідемії ВІЛ-інфекції в Україні.

Зв'язок роботи з науковою темою кафедри/факультету. Наукову роботу виконано відповідно до наукової теми Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка «Особистість в умовах суспільних трансформацій сучасної України» (2016–2021 рр.) (державний реєстраційний номер 0110U002960) та наукової теми кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Соціалізація вразливих груп населення в контексті розвитку територіальних

громад в Україні» (2021–2026 рр.) (державний реєстраційний номер 0121U112043).

Мета дослідження: на основі аналізу теоретичних засад, вивчення українського та міжнародного досвіду визначити та експериментально перевірити умови ефективності соціальної профілактики ВІЛ засобами замісної підтримувальної терапії серед людей, які вживають ін'єкційні наркотики.

Завдання дослідження:

1. На підставі аналізу науково-методичних джерел визначити чинники ризику інфікування ВІЛ людей, які вживають ін'єкційні наркотики, та їхню роль в поширенні епідемії ВІЛ в Україні.

2. Розкрити теоретичні засади та проаналізувати досвід соціальної профілактики ВІЛ серед людей, які вживають ін'єкційні наркотики, в Україні та світі.

3. На основі аналізу світового та вітчизняного досвіду розкрити зміст та профілактичні можливості замісної підтримувальної терапії.

4. Обґрунтувати умови та критерії ефективності соціальної профілактики ВІЛ засобами замісної підтримувальної терапії.

5. За допомогою аналізу процесу добору та участі людей, які вживають ін'єкційні наркотики, у програмах замісної підтримувальної терапії в Україні та її впливу на учасників експериментально перевірити умови ефективності соціальної профілактики ВІЛ засобами замісної підтримувальної терапії.

Об'єкт дослідження: соціальна профілактика ВІЛ серед людей, які вживають ін'єкційні наркотики.

Предмет дослідження: умови ефективності соціальної профілактики ВІЛ засобами замісної підтримувальної терапії серед людей, які вживають ін'єкційні наркотики.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять: наукові дослідження щодо природи ВІЛ-інфекції та чинників її поширення (Всесвітня організація охорони здоров'я, Центр контролю за захворюваннями США, ЮНЕЙДС); положення міжнародних документів щодо протидії ВІЛ (клінічні протоколи Всесвітньої організації охорони здоров'я, керівництва Центрів контролю за захворюваннями США); теоретичні підходи до визначення сутності, змісту, методів, видів, моделей соціальної профілактики (О. Безпалько, Т. Веретенко, Т. Журавель, І. Зверева, В. Лютий, Т. Лях, Т. Спіріна); нормативно-правові засади профілактики ВІЛ серед людей, які вживають ін'єкційні наркотики (Закони України, Укази Президента, Постанови Верховної Ради України, Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України); теоретичні та методичні засади впровадження замісної підтримувальної терапії (затверджені Міністерством охорони здоров'я України протоколи та стандарти, С. Дворяк, К. Думчев, Т. Семигіна, В. Полтавець); теоретичні та методичні засади емпіричних досліджень ефективності програм профілактики ВІЛ (Всесвітня організація охорони здоров'я, Центри контролю за захворюваннями США, ЮНЕЙДС); міжнародні дослідження ефективності програм замісної підтримувальної

терапії (Всесвітня організація охорони здоров'я, Центри контролю за захворюваннями США, Фр. Алтіс, Д.Вульф та інші.), специфіка надання соціальних послуг для людей, які вживають ін'єкційні наркотики і є пацієнтами замісної підтримувальної терапії, в Україні (Фр. Алтіс, Д. Брюс, С. Дворяк, С. Філіппович, О. Зеленев, А. Мажная).

Методи дослідження. Задля виконання окреслених завдань використовуються такі методи дослідження: *теоретичні* – аналіз наукових соціологічних, психологічних, соціально-педагогічних праць, присвячених проблемі дослідження, з метою визначення науково-теоретичного підґрунтя впровадження програм замісної підтримувальної терапії для людей, які вживають ін'єкційні наркотики; *емпіричні* – структуроване анкетування для вивчення індивідуальних особливостей людей, які вживають ін'єкційні наркотики, умов їх залучення, процесу та результату отримання ними замісної підтримувальної терапії; напівструктуровані інтерв'ю для вивчення індивідуальних особливостей людей, які вживають ін'єкційні наркотики, умов їх залучення, процесу та результату отримання ними замісної підтримувальної терапії; *методи математичної статистики* для кількісного оброблення даних і визначення статистичної значущості отриманих під час експерименту результатів та *контентний аналіз* для оброблення якісних даних, отриманих під час напівструктурованих інтерв'ю з учасниками дослідження.

Експериментальна база дослідження. Комунальне підприємство «Дніпропетровська багатопрофільна клінічна лікарня з надання психіатричної допомоги» Дніпропетровської обласної ради; Комунальне некомерційне підприємство «Київська міська наркологічна клінічна лікарня «Соціотерапія»; Комунальне некомерційне підприємство Львівської обласної ради «Львівський обласний медичний центр превенції та терапії uzалежнень» та Комунальне некомерційне підприємство «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я» Одеської обласної ради. Результати дослідження також було впроваджено в практику роботи таких недержавних організацій: Громадська організація «Синергія душ» (м. Дніпро); Громадська організація «Суспільного здоров'я та позитивних дій «Час життя» (м. Миколаїв) та Благодійний фонд «Веселка» (м. Одеса).

Наукова новизна та теоретичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що:

вперше визначено поняття «соціальна профілактика ВІЛ серед людей, які вживають ін'єкційні наркотики (ЛВІН)» як комплекс заходів, спрямованих на попередження, обмеження та зупинення передачі ВІЛ парентеральним та статевим шляхами між представниками цієї групи та між ними та іншими людьми, що реалізується за допомогою надання ЛВІН соціальних та медичних послуг і застосування інструментів соціального супроводу; «соціальна профілактика ВІЛ засобами замісної підтримувальної терапії (ЗПТ)» як профілактичну (соціальну) послугу або профілактичне втручання для ЛВІН, комплекс заходів, спрямованих на попередження, обмеження та зупинення передачі ВІЛ у цій ключовій групі шляхом

мотивації її представників вступати в програму ЗПТ, утримуватися в програмі ЗПТ, відмовлятися від ризикованої поведінки та надання їм допомоги в подоланні проблем і складних життєвих обставин; «умови ефективності ЗПТ» як вимоги до її побудови та організації впровадження, що забезпечують досягнення очікуваних результатів щодо профілактики ВІЛ серед ЛВІН; *обґрунтовано* умови ефективності соціальної профілактики ВІЛ засобами ЗПТ: перебування споживача ін'єкційних наркотиків у програмі ЗПТ понад 6 місяців; правильність призначеної дози препарату ЗПТ; безперервне й тривале лікування; доступність лікування у зв'язку з коморбідними станами; поєднання фармакологічного лікування із заходами соціального супроводу; *розроблено* критерії соціальної профілактики ВІЛ засобами ЗПТ; *виявлено* чинники, які сприяють, та бар'єри, які заважають набору людей ЛВІН, у програму ЗПТ; *ідентифіковано* бар'єри та фасилітуючі фактори щодо тестування на ВІЛ, офіційної реєстрації в центрі СНІДу та формування прихильності до лікування;

уточнено зміст поняття «соціальна профілактика ВІЛ» як комплекс заходів, спрямованих на запобігання передачі ВІЛ, зниження його розповсюдження та мінімізацію соціальних та медичних наслідків для осіб, які живуть з ВІЛ (ЛЖВ); можливості ЗПТ у соціальній профілактиці ВІЛ;

подальшого розвитку набули систематизація чинників ризику інфікування ВІЛ ЛВІН та ідентифікація їхньої ролі у поширенні епідемії ВІЛ в Україні; *концептуальні положення та зміст* замісної підтримувальної терапії як засобу профілактики ВІЛ.

Практичне значення дослідження полягає у впровадженні методики оцінювання ефективності соціальної профілактики засобами ЗПТ серед ЛВІН, удосконаленні наявної моделі надання послуг із соціальної профілактики ЛВІН завдяки отриманим рекомендаціям з метою досягнення максимального рівня прихильності, утримання на лікуванні та насамперед профілактики ВІЛ серед ЛВІН в Україні; в можливості використання його результатів при подальшій розробці політик в сфері надання послуг соціальної профілактики ВІЛ для ЛВІН як на регіональному, так і на національному та міжнародних рівнях.

Основні положення та висновки дисертації можуть бути використанні в діяльності фахівців із соціальної роботи, соціальних педагогів, практичних психологів і соціальних працівників (СП) державних та громадських організацій, спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; закладами вищої освіти в розробленні навчальних дисциплін «Соціальна підтримка груп підвищеного ризику щодо інфікування ВІЛ та інших соціально небезпечних хвороб» (для студентів першого (бакалаврського) освітнього рівня), «Сучасні стратегії надання соціальних послуг» (для студентів другого (магістерського) освітнього рівня) спеціальності «Соціальна робота».

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки, окремі частини та практичні результати дисертаційного дослідження було представлено в доповідях на 6 міжнародних практичних конференціях: «The Role of Access to Psychosocial Support Services at Opioid Agonist Treatment Sites in Reaching the 95-95-95 HIV Cascade in People Who Inject Drugs in Ukraine: Country-Level Data» на International Network on Health and Hepatitis in Substance Users (м. Женева, Швейцарія, 17–20 жовтня 2023 року), «The Impact of the 2014 Military Conflict in the East of Ukraine and the Autonomous Republic of the Crimea on Opioid Agonist Therapies Patients» на International Harm Reduction Conference (м. Мельбурн, Австралія, 16–20 квітня 2023 року), «Perceived Stress in Patients on Opioid Agonist Therapies Remains High Six Months Upon Rapid Transitional Response to the COVID-19 Pandemic in Ukraine» на National Institutes of Drug Addiction International Forum (м. Денвер, США, 13–19 червня 2022 року), «HIV Serosorting upon Completion of HCV Treatment in People with the History of Injecting Drug Use in Ukraine» на 24th International AIDS Conference (м. Монреаль, Канада, 29 липня – 2 серпня 2022 року) та «Who Drops out of Opioid Agonist Therapies in Ukraine and Why: Country-Wide Analysis» на National Institutes of Drug Addiction International Forum (м. Монреаль, Канада, 14–17 червня 2022 року).

Основні результати дисертаційної роботи обговорено й на них отримано позитивну оцінку на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, семінарах та щорічних звітних науково-практичних конференціях Університету Грінченка (м. Київ, 2020–2024 роки).

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлено у 11 наукових публікаціях (із них 2 – одноосібні, 9 – у співавторстві), зокрема: 2 статті – у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 9 статей (у співавторстві) у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та Web of Science Core Collection.

Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України

1. Anna Meteliuk. Medication-assisted treatment program as means of social prevention of HIV in people who inject drugs in Ukraine. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціальна робота. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2021. № 1(7). Ч. 1. С. 29-32. ISSN 2616-7778. URL: <https://doi.org/10.17721/2616-7786.2021/7-1/5>*
2. Анна Метелюк. Доступ до психосоціальних послуг на сайтах замісної підтримувальної терапії – чинник профілактики ВІЛ. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Соціальна робота. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2022. № 1(8). Ч. 1. С. 37-40. ISSN 1728-3817. URL: <https://doi.org/10.17721/2616-7786.2022/8-1/7>*

Наукові статті, опубліковані в періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та Web of Science Core Collection

1. Meteliuk, A., Prokhorova, T., Filippovych, S., Ompad, D. C., & Zaller, N. (2020). The role of access to integrated services at opioid agonist treatment sites in reaching 90-90-90 cascade in people who inject drugs in Ukraine: Country-level data. *Drug and alcohol dependence*, 216, 108216. <https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2020.108216>.
2. Meteliuk, A., Galvez, S., Fomenko, T., Kalandiia, H., Iaryi, V., Farnum, S. O., Islam, Z., Altice, F. L., & Madden, L. M. (2022). Successful transfer of stable patients on opioid agonist therapies from specialty addiction treatment to primary care settings in Ukraine: A pilot study. *Journal of substance abuse treatment*, 134, 108619. <https://doi.org/10.1016/j.jsat.2021.108619>.
3. Galves, S.J., Altice, F.L., Meteliuk, A., Ivasiy R., Farnum, S.O., Fomenko, T., Islam, Z., Madden, L.M. High Perceived Stress in Patients on Opioid Agonist Therapies during Rapid Transitional Response to the COVID-19 Pandemic in Ukraine. *Frontiers in Public Health*, 11(1). [doi: 10.3389/fpubh.2023.1231581](https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1231581)
4. Bromberg, D. J., Madden, L. M., Meteliuk, A., Ivasiy, R., de Leon, S. J. G., Klyucharyov, K., & Altice, F. L. (2022). Medications for opioid use disorder during war in Ukraine: Innovations in public and private clinic cooperation. *The Lancet regional health. Europe*, 20, 100490. <https://doi.org/10.1016/j.lanep.2022.100490>
5. Ivasiy, R., Galvez de Leon, S. J., Meteliuk, A., Fomenko, T., Pykalo, I., Bromberg, D. J., Madden, L. M., Farnum, S. O., Islam, Z., & Altice, F. L. (2023). Responding to health policy recommendations on managing opioid use disorder during Russia's invasion of Ukraine: Divergent responses from the frontline to the west. *Frontiers in public health*, 10, 1044677. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.1044677>
6. Meteliuk, A., Galvez de Leon, S. J., Madden, L. M., Pykalo, I., Fomenko, T., Filippovych, M., Farnum, S. O., Dvoryak, S., Islam, Z. M., & Altice, F. L. (2021). Rapid transitional response to the COVID-19 pandemic by opioid agonist treatment programs in Ukraine. *Journal of substance abuse treatment*, 121, 108164. <https://doi.org/10.1016/j.jsat.2020.108164>.
7. Mazhnaya, A., Meteliuk, A., Pykalo I., Altice, F.L. (2023). *Qualitative Explorations of Early Experiences of Opioid Use Disorder Patients from Private Clinics after russia's Invasion of Ukraine in Six Large Cities*. *Frontiers in Public Health*, 11(1). [doi: 10.3389/fpubh.2023.1238188](https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1238188)
8. Altice, F. L., Bromberg, D. J., Dvoriak, S., Meteliuk, A., Pykalo, I., Islam, Z., Azbel, L., & Madden, L. M. (2022). Extending a lifeline to people with HIV and opioid use disorder during the war in Ukraine. *The Lancet. Public health*, 7(5), e482–e484. [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(22\)00083-4](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(22)00083-4)
9. Bromberg, D. J., Madden, L. M., Meteliuk, A., Ivasiy, R., Galvez de Leon, S. J., Klyucharyov, K., & Altice, F. L. (2023). "Medications for opioid use disorder during the war in Ukraine: a more comprehensive view on the government response-Authors' reply". *The Lancet regional health. Europe*, 26, 100583. <https://doi.org/10.1016/j.lanep.2023.100583>

Особистий внесок здобувача. Репрезентовані в дисертації наукові результати отримано автором самостійно.

У статті «The role of access to integrated services at opioid agonist treatment sites in reaching 90-90-90 cascade in people who inject drugs in Ukraine: Country-level data» автор розглянув роль доступу до інтегрованих послуг на сайтах ЗПТ у профілактиці ВІЛ серед ЛВІН на прикладі каскаду ВІЛ-послуг.

У статті «Successful transfer of stable patients on opioid agonist therapies from specialty addiction treatment to primary care settings in Ukraine: A pilot study» автор описав перший досвід України з переведення стабільних пацієнтів ЗПТ у заклади охорони здоров'я первинної ланки.

У статті «High Perceived Stress in Patients on Opioid Agonist Therapies during Rapid Transitional Response to the COVID-19 Pandemic in Ukraine» автором висвітлено емоційний стан пацієнтів замісної підтримувальної терапії одразу після початку пандемії COVID-19 в Україні та описано роль соціального супроводу.

У статті «Medications for opioid use disorder during the war in Ukraine: a more comprehensive view on the government response» автором було представлено більш детальний опис відповіді держави на надання послуг замісної підтримувальної терапії в перші місяці повномасштабного вторгнення на територію України.

У статті «Responding to health policy recommendations on managing opioid use disorder during Russia's invasion of Ukraine: Divergent responses from the frontline to the west» висвітлено перші кроки програми замісної підтримувальної терапії в перший місяць повномасштабного вторгнення в Україну в лютому 2022 року.

У статті «Rapid transitional response to the COVID-19 pandemic by opioid agonist treatment programs in Ukraine» автор проаналізував вплив пандемії COVID-19 на стан програми ЗПТ в Україні та продемонстрував вплив пандемії на набір та утримання в програмі.

У статті «Qualitative Explorations of Early Experiences of Opioid Use Disorder Patients from Private Clinics after Russia's Invasion of Ukraine in Six Large Cities» проаналізовано та описано досвід пацієнтів замісної підтримувальної терапії в перші місяці повномасштабного вторгнення на територію України.

У статті «Extending a lifeline to people with HIV and opioid use disorder during the war in Ukraine», опублікованій у співавторстві з Д. Бромбергом та професором Р. Алтісом у науково-метричному виданні «The Lancet» із фактором впливу 50,0, висвітлено перспективи ЛВІН, які живуть із ВІЛ, у період повномасштабного вторгнення в Україну.

У статті «Medications for opioid use disorder during war in Ukraine: Innovations in public and private clinic cooperation» авторами описано успішний досвід співпраці державних та приватних сайтів замісної підтримувальної терапії в Україні в умовах воєнного стану.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (320 позицій, з-поміж яких 289 – іноземними мовами), 23 додатки (на 93 сторінках). Праця містить 13 таблиць та 1 рисунок. Загальний обсяг дисертації становить 331 сторінку, із них основного тексту 193 сторінок.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Дотримання здобувачем академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях, в яких висвітлено наукові результати дисертації. На підставі вивчення тексту дисертації і наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на плагіат та їх експертної оцінки встановлено, що дисертація і наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, самоплагіату. Усі використані здобувачкою у тексті дисертації свої наукові праці без посилання на ці праці були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані в анотації дисертації.

Відповідність змісту дисертації галузі знань та спеціальності. Зміст дисертації відповідає галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота.

Рішення.

1. Дисертація Метелюк Анни Сергіївни на тему «Соціальна профілактика ВІЛ засобами замісної підтримувальної терапії», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає п. 6-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 р. за № 155/30023.

2. Дисертація Метелюк Анни Сергіївни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності.

3. Метелюк Анна Сергіївна на високому рівні оволоділа методологією наукової та педагогічної діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

4. Рекомендувати дисертацію Метелюк Анни Сергіївни на тему «Соціальна профілактика ВІЛ засобами замісної підтримувальної терапії» до

публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження А. С. Метелюк ступеня доктора філософії з галузі знань 23 Соціальна робота за спеціальністю 231 Соціальна робота.

Головуюча –

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної педагогіки,
соціальної роботи та спеціальної освіти
Факультету психології,
соціальної роботи та спеціальної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Жанна ПЕТРОЧКО

